

Poljoprivredna savetodavna i stručna služba Leskovac

INFORMACIJE I SAVETI U POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI

BILTEN

5

GOD. XII BR.5
Štampano 13.05.2019.
300 primeraka

Sadržaj

Nega useva nakon sadnje krompira - Boban Stanković	strana 3 -4
Metode borbe protivu kasnog prolećnog mraza - Aleksandar Mitić	strana 4
Pepelnica vinove loze - Mirjana Petrović	strana 4-5
Moljac paradajza - Bojana Karapandžić	strana 6-7
Radovi na pčelinjaku maja meseca- Nenad Stefanović	strana 7-8
Stanje ratarskih useva na području JO- Jelena Stojiljković	strana 8-9
Internet marketing u seoskom turizmu - Igor Ristić	strana 10-11
Sistem tržišnih informacija poljoprivrede Srbije	strana 12-13

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE

Agroponuda omogućava marketing informacije o ponudi voća, povrća, žive stoke i žitarica. Ova berza poljoprivrednih proizvoda koju je pokrenulo Ministarstvo poljoprivrede plasira informacije o ponudama proizvođača koji se bave voćarstvom, povrtarstvom, ratarstvom i stočarstvom.

PSSS Leskovac sa svojim savetodavcima, pomoći će Vam u plasmanu viškova proizvoda proizvedenih na vašim gazdinstvima.

Poljoprivredni proizvođače posetite internet stranicu ***www.agroponuda.com*** ili nam se obratite ukoliko VI želite da ponudite svoj proizvod.

Nega useva nakon sadnje krompira

Krompir na području Jablaničkog okruga gaji se na površini od 2.100 ha. Ima široko područje rasprostranjenosti i predstavlja jednu od najintenzivnijih gajenih kultura. U našim uslovima gaji se na područjima od najnižih ravničarskih regiona pa do najviših planinskih vrhova. Koristi se za ljudsku hranu, za industrijsku preradu, za ishranu stoke itd.

Nega useva obuhvata agrotehničke mere u periodu od sadnje krtola krompira do vađenja novog proizvoda. U tom periodu neophodno je da se zemljište održi u rastresitom stanju, uz povoljnu vlažnost, bez korovske flore, da se gajene biljne vrste stimulišu hranivima i preduzmu odgovarajuće mere zaštite protiv bolesti i štetočina.

Nega pre nicanja krompira

U povoljnim uslovima proizvodnje zasade, a naročito naklijale krtole dosta brzo kličaju, odnosno niču. Međutim, ako se zasade naklijale krtole pa nastane prohladno vreme uz pojavu jačih kiša i vetrova, tada se na površini zemljišta formira debela pokorica, pa je nicanje biljaka ne samo usporeno već i jako otežano. U takvim slučajevima neophodno je razbiti zemljišnu pokoricu i tako olakšati biljkama da izađu na površinu.

Razbijanje zemljišne pokorice može se obaviti na više načina: kvašenjem (veštačka kiša), mehaničkim razbijanjem (drljanjem) ili valjanjem rebrastim valjkom.

Nega useva posle nicanja

U periodu od nicanja biljaka do vadnje krtola kod novog proizvoda, obavlja se veći broj mera nege, od kojih su najvažnije- kultiviranje, okopavanje, ogrtanje, navodnjavanje i prihranjivanje.

Kultiviranje

Kad se ukažu redovi biljaka, odnosno izniknu biljke na uzdignutim bancima, obavlja se kultiviranje zemljišta. Ova mera ima za cilj da razbije pokoricu, rastrese površinski sloj zemljišta, uništi iznikle korove između redova i isitni dovoljno zemljišne mase za formiranje dobrog grebena u kome će se formirati nove krtole. Broj kultiviranja izvodi se po potrebi.

Okopavanje

Ako je zemljište tretirano kvalitetno i dobrim sredstvima protiv korova, a zemljište redovno kultivirano, onda obično nije potrebno obavljati ručno okopavanje neposredno oko biljaka. Ova mera zavisno od uslova, traži dosta ljudskog rada. Obično se izvodi 2-3 puta. Okopavanje se još uvek obavlja nešto masovnije na malim površinama i porodičnim baštama.

Ogrtanje

Kada biljka dostigne visinu oko 20 cm izvodi se prvo ogrtanje, a po potrebi pred cvetanje drugo.

Ogrtanjem biljaka formira se greben – izdignuta brazda. Na preseku je obično trapezastog oblika. Širina vršnog dela iznosi 15-18 cm, visina oko 20 cm, a nagib od oko 35 stepeni. U dobro formiranom grebenu, krtole su uvek iznad dna brazde. To je naročito važno u slučaju obilnih kiša ili prevelikog navodnjavanja, kada voda ostane u brazdi bar neko vreme, ali će krtole biti iznad nivoa zabarenog zemljišta.

Navodnjavanje

Najveće potrebe za vlagom krompir ima za vreme cvetanja i formiranja krtola. U prvom delu vegetacije biljaka zemljišta obično imaju dovoljne količine vlage akumulirane tokom zime. Ređe se može javiti tzv. prolećna suša, kada je neophodno i u tom vremenu obaviti navodnjavanje useva.

Nedostatak vlage lako se uočava – lišće se uvija, biljke pokazuju znake klonulosti, na zemljištu se pokazuju pukotine. Ako se već raspolaže sistemom za navodnjavanje, ne treba dozvoliti da se zemljište previše isuši pa da se onda počne sa navodnjavanjem. U tom slučaju dolazi do prerastanja krtola krompira.

Navodnjavanje se može izvoditi putem brazdi ili veštačkom kišom. Zalivne norme iznose 30-40 mm. Broj navodnjavanja izvodi se po potrebi. Posle navodnjavanja usev treba preventivno tretirati zaštitnim sredstvima protiv biljnih bolesti.

Navodnjavanje ne počinjati u najtoplijem delu dana. Postoje različiti načini navodnjavanja: veštačkom kišom, navodnjavanje kišnim krilom, orošavanjem, navodnjavanje metodom „kap po kap“. Veštačka kiša je

najzastupljeniji način navodnjavanja.

Prihranjivanje

Ukoliko je ostavljena izvesna količina azotnih đubriva od planirane količine, treba je uneti u jednom ili dva navrata prilikom prvog kultiviranja, a ostatak prilikom ogrtanja.

Boban STANKOVIĆ, dipl.ing.polj.

Metode borbe protivu kasnog prolećnog mraza

Metode borbe protivu mraza su direktne i indirektno. U indirektno mere spadaju predostrožnosti pre formiranje voćnjaka a to su izbor lokacija, postavljanje barijera (vetro zaštitni pojasevi), sadržaj vlage u zemljištu, pokrivenost zemljišta zeljastim biljkama (travni pokrivač), krećenje stabla, hemiska i biološka zaštita bilja. Direktne metode utiču na sprečavanje štetnog uticaja mraza i primenjuju se u slučaju pojave mraza. Suština direktnih metoda je konzerviranje toplote to jest sprečavanje gubitka toplote ili dovođenje toplote kako bi se temperature biljaka održala iznad tačke mržnjenja.

Direktno mere borbe se zasnivaju na principa konzerviranje toplote (pokrivanje voćaka), dodavanje toplote (zadimljavanje – grejne peći), i mešanje vazduha. Indirektno mere borbe su presudne i olakšavajuće da ne bi kasnije imali problema sa mrazom. Voćnjak ne treba saditi u uvalama, kotlinama, deprijama ili uskim basenima gde se zadržava polje hladnog vazduha već na višim položajima brdovitim terenima, obavezno formiranje visokog stabla, gajenje kasno cvetnih sorti i hemiski tretman za što kasnije kretanje voćaka. Na otvorenim terenima sadnja visokih drveća (barijera) za sprečavanje prodora hladnog vazduha.

Vlažna zemljišta imaju veću toplotnu provodljivost i manju opasnost od mraza nego suvlja zemljišta. Kod zemljišta koje je pokriveno travnim pokrivačem je slabije hlađenje jer se slabije prenosi toplota iz dubljih slojeva i manja opasnost od mraza. Krećenje stabala voćaka je pozitivna mera protivu mrazeva jer bela boja ne dozvoljava brzo zagrevanje voćaka a time i rano kretanje u proleće. Ova mera daje pozitivne efekte kod šljive, trešnje, breskve, kajsije i višnje.

Novijeg datuma su značajna hemiski i biološki preparati protivu dejstva mraza ili antitranspiranti. Ovi preparati se upotrebljavaju u roku od 48 do 24 h pre najavljenih kasnih prolećnih mrazeva gde, kod biljke smanjuju sadržaj vode u ćelijama i do 50 procenata u nekim slučajevima a time se povećava koncentracija ćeliskog soka i izbegava oštećenja od niskih temperatura. Za izbegavanje oštećenja od mraza, stvaranje otpornosti kod voćke, je veoma bitno kako je zasad negovan u predhodnu kalendarsku godinu.

Savetodavac iz voćarstva i vinogradarstva Mitić Aleksandar

Pepelnica vinove loze

Trenutne vremenske prilike pogoduju bolestima vinove loze i grožđa, a jedna od njih je pepelnica *Uncinula necator*, koju izaziva gljivica. Pepelnica može inficirati sve zelene organe vinove loze: lišće, peteljke, mladare, cvasti, peteljke grozda, bobice. Napad ove gljive smanjuje prinos grožđa i za 80–90%, a pepelnicom zaraženo grožđe podložnije je napadu sive plesni i kisele truleži.

Simptomi se prvo javljaju na lišću, na kome se stvaraju jače ili manje pepeljaste pege. Lišće može biti zaraženo u svim fazama bez obzira na starost. Parazit se razvija kako s lica tako i s naličja lišća. U proleće se na licu javlja neprimetno tamnozeleno boja koja ukazuje na prisustvo parazita. Kasnije se razvija beličasta, brašnasta kolonija koja je beličasta sa lica i sivkasta sa naličja. To je micelija sa konidioforama i konidijama. Zaraženo lišće se okrući i deformiše.

Lastari bivaju zaraženi dok su zeljasti, pre zdrvnjavanja. Posle zdrvenjavanja na njima se uočavaju mrke ili crvenkaste zone, pojedinačne ili povezane, sa karakterističnim končastim ivicama. Zeljasto tkivo lastara postaje

zagasito, što ometa sekundarno debljanje. Vrhovi zaraženih mladara se često suše. Razvoj bolesti na listu i lastarima je manje štetan nego na grozdovima. Cvetovi su ređe zaraženi pre oplodnje. Beličasta navlaka se razvija na zahvaćenim cvetovima, što dovodi do njihovog sušenja i propadanja. Gljiva se dalje razvija na šepurini, a simptomi su slični kao na lastarima.

Najveće štete izaziva na bobicama grožđa. Bobice su osetljive na pepelnicu od zametanja do promene boje, šarka. Kod jakih zaraza izgledaju kao da su posute pepelom. Zaražene bobice u stadijumu aktivnog rasta pucaju sve do semenki. Raspuknute bobice se sasuše i propadaju. Napad pepelnice na bobice koje prestaju sa rastom čini ekonomske štete samo na belim stonim sortama, jer dolazi do razvoja površinske mrežaste nekroze. Zrele bobice više ne podležu napadu parazita.

Pepelnica počinje svoju aktivnost na oko 5°C. Optimalne temperature za infekciju i razvoj pepelnice su 25–28°C. Svi faktori koji povećavaju relativnu vlažnost vazduha kao što je povećano isparavanje, slabo povetravanje, drvoredi i sl. pogoduju razvoju pepelnice. Za širenje oidija potreban je vetar jačine 2–3 m/s. Kao najvažniji način prenošenja zaraze smatra se prezimljavanje u pupoljcima. Zasadu vinove loze na teškim i zbijenim zemljištima stradaju više od pepelnice. Ovaj patogen se intenzivnije razvija kod bujnijih sorti, gde je prekomerno đubrenje azotnim đubrivima, kao i intenzivno obrađivanim zasadima.

Pepelnica se na vinovoj lozi javlja rano u vegetaciji, znatno ranije pre plamenjače. Zato se i sa zaštitom protiv pepelnice mora započeti ubrzo po kretanju vinove loze. Prvo tretiranje protiv pepelnice potrebno je obaviti kada lastari dostignu dužinu od 10 –15 cm, ili se na njima razvija treći list. Drugo tretiranje obaviti u vreme ili odmah nakon cvetanja vinove loze. Naredna tretiranja kombinovati sa zaštitom od plamenjače. Prva tretiranja treba obavljati kvašljivim sumporom npr. Cosan, Kolosul, kvašljivi sumpor 0,2% preventivno i 0,5% kurativno. Izuzetno dobar efekat u zaštiti vinove loze od pepelnice postiže se zaprašivanjem sumporom u vreme cvetanja loze. Sumpor u tom trenutku pospešuje i oplodnju vinove loze. Prilikom primene sumpora treba voditi računa da temperatura ne bude manja od 18°C jer tada sumporu slabi aktivnost, i da ne bude preko 30°C kada on ispoljava fitotoksično dejstvo. Prema tome optimalna temperatura za dejstvo sumpora je od 25 – 30°C.

Kasnije sve dok postoje uslovi za širenje parazita zaštita se mora nastaviti fungicidima s površinskim delovanjem na bazi sumpora i dinokapa ili jednim od sistemika aktivnih materija triazoli i pirimidini. Fungicide treba koristiti naizmenično, tj. za svako prskanje iz druge grupe, da ne bi došlo do rezistentnosti na triazole. Preporučljivo je koristiti fungicide iz grupe triazola i pirimidina maksimalno dva do tri puta godišnje; za prva i poslednja tretiranja koristiti fungicide kontaktnog delovanja poput sumpora i dinokapa; razmak između dva prskanja fungicidima najviše do 12 dana; koristiti maksimalno preporučene koncentracije; sistemične fungicide ne primenjivati kurativno.

Ukoliko se uprkos primenjenoj zaštiti pojavi pepelnica, kao eradikativna mera preporučuje se prskanje grozdova rastvorom kalijum-permanaganata. U 100 l vode rastvori se 125 gr kalijum-permaganata i doda se 1-2 kg gašenog kreča, isprskaju se grozdovi, a sutradan nastaviti zaštitu uobičajenim fungicidima.

Petrović Mirjana, dipl.inž.polj.

Agroponuda omogućava marketing informacije o ponudi voća, povrća, žive stoke i žitarica. Ova berza poljoprivrednih proizvoda koju je pokrenulo Ministarstvo poljoprivrede plasira informacije o ponudama proizvođača koji se bave voćarstvom, povrtarstvom, ratarstvom i stočarstvom.

PSSS Leskovac sa svojim savetodavcima, pomoći će Vam u plasmanu viškova proizvoda proizvedenih na vašim gazdinstvima.

Poljoprivredni proizvođače posetite internet stranicu **www.agroponuda.com** ili nam se obratite ukoliko VI želite da ponudite svoj proizvod.

Moljac paradajza

Moljac paradajza (*Tuta absoluta*) je štetočina koja je poreklom iz Južne Amerike, a u našoj zemlji je prvi put registrovan 2011. godine. Ova ekonomski značajna štetočina paradajza prisutna je u proizvodnji paradajza u zaštićenom prostoru, kao i u usevima paradajza na otvorenom polju. Štetočina napada i krompir, plavi patlidžan, papriku, kao i korovske biljake porodice pomoćnica (*Solanaceae*). Ovi noćni leptiri su sivo smeđe boje, i tokom dana se kriju između listova. Ženke polažu jaja pretežno u vrh biljke, na lice ili naličje listova, pojedinačno ili u grupama. Jaja su sitna, eliptičnog oblika, krem bele boje, kasnije prema piljenju žuto narandžaste. Larve se pile nakon četiri do pet dana i imaju četiri razvojna stupnja. Larve prvog stupnja su svetle, žućkasto krem boje, kasnije zelenkaste sa ružičastim primesama, tamne glave i dvodelnom tamnom šarom na prvom grudnom segmentu. Moljac paradajza je štetočina koja ima visok reprodukcioni potencijal. Ženka može da položi i do 260 jaja. Larve ne ulaze u dijakauzu dok god ima hrane, pa u zaštićenom prostoru gde se paradajz proizvodi tokom cele godine, može da razvije 10 do 12 generacija.

Paradajz može biti ugrožen u svim fazama razvoja, od rasada do biljaka u plodonošenju. Štete pričinjavaju larve na svim nadzemnim delovima biljaka paradajza. Prodiru u listove, hrane se tkivom lista, između lica i naličja lista, i prave karakteristična oštećenja, široke hodnike nepravilnog oblika ("mine"). Prodiru i u stablo, zelene i zrele plodove, u kojima izgrizaju plitke galerije. Plodovi mogu biti napadnuti odmah po formiranju. Napadnuti plodovi paradajza gube tržišnu vrednost i podložni su napadu različitih vrsta patogenih organizama. Lutke su u početku zelenkaste, a kasnije smeđe. Moljac paradajza prezimi kao jaje, lutka, ili odrasli leptir.

Mere kontrole ove štetočine su veoma složene. Primena insekticida je samo korektivna mera u kontroli moljca paradajza. Hemijske mere su ograničene biologijom ove štetočine, njenim velikim reprodukcijom i potencijalom, kao i činjenicom da dosta brzo stiče otpornost na insekticide. Zato je pre toga potrebno preduzeti sve druge raspoložive mere. To podrazumeva primenu plodoreda sa usevima koji nisu domaćini moljca paradajza, a u plastenicima razmak šest do sedam nedelja između dva ciklusa proizvodnje. Adekvatna obrada zemljišta, adekvatno đubrenje i navodnjavanje, uništavanje korovskih biljaka domaćina.

Na ulaze u objekte i mesta provetravanja treba postaviti mreže protiv insekata. Feromonskim klopka registruje se prisustvo i prati brojnost odraslih jedinki, ali i vrši njihovo izlovljavanje, dok vodene klopke omogućavaju masovnije izlovljavanje imaga. Napadnute biljne delove, listove i plodove sa larvama, potrebno je odstraniti. Biološka borba, odnosno upotreba prirodnih neprijatelja je takođe značajna mera. Odrasle jedinke predatorске stenice *Macrolophus pygmaeus* hrane se jajima i larvama moljca paradajza, a visoku efikasnost ova stenica ispoljava i u kontroli bele leptiraste vaši.

Hemijska kontrola mora biti planska. Treba koristiti registrovane insekticide uz poštovanje karence. Zbog sukcesivne berbe povrća ne mogu se uvek primenjivati pesticidi, zbog karence, odnosno ostataka pesticida u hrani. Za suzbijanje moljca paradajza registrovani su preparati sa aktivnom materijom hlorantraniliprol + abamektin, a.m. hlorantraniliprol, a.m. indoksakarb, a.m. hlorantraniliprol + lambda-cihalotrin.

Pri primeni pesticida pridržavati se uputstva za upotrebu proizvođača, maksimalno dozvoljenom broju tretmana istim preparatom tokom vegetacije, dozi, odnosno koncentraciji primene, kao i karenci preparata.

Bojana Karapandžić, dipl.ing. polj.

Radovi na pčelinjaku maja meseca

Cvetanje bagrema zavisi od položaja i vremenskih prilika, a beleške mnogih naših pčelara govore da kod nas bagrem cveta od 06.-20. maja. Prosečno vreme početka cvetanja bagrema je od 11 od 16 maja, pa su i radovi na pčelinjaku raznoliki po pojedinim područjima. Pri prognozi cvetanja bagrema potrebno je da se na svakih 100 m nadmorske visine doda 4-6 dana kasnijeg cvetanja bagrema. U većini slučajeva je bolje da bagrem procveta u drugoj polovini maja, zato što je tada vreme stabilnije, toplije, a sve to povoljno utiče na lučenje nektara. Prinos bagrema zavisi i od starosti zasada. Ako je starost preko 30 godina, prinos po hektaru znatno opada i u 36.godini iznosi 192 kg meda po ha. Najbolje medi šuma starosti 15-ak godina, i daje do 420 kg meda po ha. Veliku prednost imaju stacionirani pčelinjaci u brdsko-planinskim predelima, jer bagremova paša traje duže (ponekad čak i do 10 dana). U mnogim krajevima se preklapa cvetanje maline i bagrema pa pčele izvidjačice u raznim pravcima usmeravaju pčele izletnice. Bagrem prosečno medi 10-12 dana i svaki dan je veoma bitan, pa mnogi pčelari dresiraju pčele, kako bi ove maksimalno iskoristile cvetove bagrema. Veoma je teško „tempirati“ idealan broj i odnos pčela u toku bagremove paše.

Za vreme paše broj pčela enormno raste, a medenje bagrema varira iz godine u godinu. Konkretno, prinos možemo očekivati od onih društava koja neposredno pred cvetanje bagrema imaju 8 ramova sa leglom u DB košnici, tj. 12-14 ramova sa leglom u LR košnici. Leglo mora biti sa kontinuiranim razvojem, jer može da se desi da su pčele sa mladom i kvalitetnom maticom desetak dana pred cvetanje bagrema odnegovale isto toliku količinu legla. Što se tiče radova koje treba obaviti u ovom mesecu pomenućemo najbitnije.

Trebamo dovršiti sve radove iz prethodnog meseca, a naročito one koji su usmereni na stvaranje jakih društava. Trebamo sprečiti nagon za rojenje i samo rojenje. Sklonost ka rojenju je normalna osobina pčelinjeg društva i nasledjuje se. Pored genetskog opterećenja, razlozi nastajanja rojevog nagona su i prenatrpanost pčelama, leglom i hranom, stara matica, neadekvatno rastojanje između ramova i loša ventilacija. Pretpostavlja se da je jedan od glavnih razloga rojevog nagona i obrazovanje rojevih matičnjaka. Ovo postaje izraženije kada je prostor prenaseljen i kada pčele ne mogu adekvatno da pridju odgovarajućim larvama. Tada temperatura postaje nešto veća pa takve pčele idu uglavnom ka rubovima ramova, gde se nalaze matičnjaci. Zato moramo mlade pčele stalno zapošljavati na izvlačenju novog saća i gradjevnjaka dodavanjem okvira sa voštano satnom osnovom, i dodavanjem okvira gradjevnjaka.

Okviri sa satnim osnovama dodaju se, po pravilu, u plodište, odmah do legla i to jedan okvir, npr. sa leve strane danas, a drugi okvir sa satnim osnovama sa desne strane legla kroz 5-7 dana. Na taj način mlade pčele imaju dovoljno prostora za svoje angažovanje i neće „razmišljati“ o rojenju.

Kod pčelara-početnika, koji nemaju dovoljan broj izvučenih satnih osnova ovaj postupak dodavanja satnih

osnova je i prilika da se one izvuku za dalju upotrebu. Nagon za rojenje se može sprečiti i prevešavanjem okvira sa leglom i mladim pčelama iz plodišta u medište. Ni jedan način saniranja nije 100% siguran i treba se prvo truditi da do nagona ne dodje. Nema veće greške za pčelara u ovom mesecu od kašnjenja u proširenju košnice medišnim prostorom, jer tada dnevni unos nektara može biti 8-10 kg, a ponekad i 14 kg. Zato treba imati u rezervi nastavke i polunastavke sa makar 50% izvučenih ramova. LR košnici dodajemo nastavak tako što iz drugog plodišta izvadimo 2 rama sa medom i ubacimo u sredinu trećeg nastavka. Nastavljaju se samo plodišta koja su gusto zaposednuta pčelama i kada saće uzduž satonoša pobeli. Sva prazna mesta u trećem nastavku treba popuniti sa praznim izvučenim ramovima i osnovama, a na mesto dva oduzeta rama iz plodišta dodati izvučene ramove. Kod DB košnice, takodje, dodajemo polunastavke.

Podsećamo pčelare da u ovom mesecu dobra ventilacija u košnici predstavlja izuzetno važan faktor uspešnog pčelarenja, posebno za ostvarivanje visokih prinosa. Jer, u bagremovoj paši pčele treba da prerade nektar (sa oko 60% vode) u med (sa oko 18% vode). To je velika količina vode koju treba odstraniti iz košnice, pa zato ventilacija u košnici treba biti besprekorna. To se postiže: otvaranjem širom leta košnice (potpuno skloniti letvicu kojom se reguliše leto na košnici), podizanjem poklopne daske za oko 0,5 cm, zaštitom košnice od visokih temperatura (jednim listom novina ispod krova) i td. Postavljanje kontrolne vage na pčelinjaku u vreme medobranja je izuzetno koristan korak u ovom periodu. Savremeni pčelinjak se ne može zamisliti bez kontrolne vage, jer se može kontrolisati prinos meda, utvrditi kad počinje a kad prestaje paša, kada treba dodati nastavke i sl.

Skrećemo pažnju pčelarima - početnicima na mogućnost povećanja medišnog prostora bez dodavanja novih nastavaka. To se postiže razredjivanjem okvira na početku glavne paše i to tako što se u medištu ostave po 9 umesto po 10 okvira. U ovom mesecu treba izvršiti odgovarajuće pripreme za zamenu matica i proizvodnju rojeva. Najbolje je formirati rojeve po završetku bagremove paše, kako bi efikasno iskoristili svaki dan proleća, jer je prava snaga razvoja upravo u ovom mesecu. Da bi smo to ostvarili moramo na vreme obezbediti kvalitetne mlade maticice.

Na kraju dodajmo da je ovo idealan mesec za sakupljanje cvetnog praha. Ako u košnicama imamo dosta okvira sa cvetnim prahom, onda iz svake košnice treba uzeti po 1-2 ovakva rama, staviti ih u nastavke i dodati pčelinjim društvima, koje će ih zaliti medom i poklopiti. Mladim pčelarima se preporučuje da malo bolje upoznaju problematiku sakupljanja cvetnog praha, propolisa i da pokušaju da proizvedu ove dragocene proizvode, makar za svoje potrebe.

MA Nenad Stefanović

Stanje ratarskih useva na području JO

Na području Jablaničkog okruga tokom jeseni proizvodne 2018./2019. godine nije ispunjen plan setve ozimih strnina na oko 25% planiranih površina. Setvu ozimih strnina pratio je izuzetno dug sušni period. Usled otežane pripreme zemljišta bilo je izuzetno teško obaviti setvu. Setva je uglavnom obavljena van optimalnog roka a nicanje je trajalo dugo, sve do februara. Svega 10% useva ima formirane dobre sklopove. Nakon nekvalitetne pripreme zemljišta, na nekim parcelama izustalo je i osnovno đubrenje. Takvi usevi su uglavnom slabo uhranjeni, blede-zelene boje i slabog su porasta. U periodu bokorenja, koje je ubrzano proticalo tokom marta, iako je obavljena prihrana primenjene količine azotnih đubriva u prihrani nisu dovoljno iskorišćene. Pre prošlonedeljnih padavina žućenje useva je uglavnom nastalo usled nemogućnosti korišćenja azotnog đubriva usled suše iako su usevi prihranjeni.

Na loše stanje useva uticao je i veliki deficit vlage tokom februara marta i prve polovine aprila. Nakon kišovito početka maja i druge dekade aprila stanje na parcelama se dosta popravilo ali je to bilo nedovoljno da se ublaži dosadašnje stanje. Pšenica je ubrzano prolazila kroz određene fenofaze i sada se uglavnom nalazi od faze formiranog trećeg kolenca do početka pojave lista zastavičara i klasanja, dok se ječam uglavnom nalazi u fazi klasanja. Biljke su uglavnom bile slabo ukorenjene i teško su mogle dopreti do dubljih izvora vlage koji su vrlo

mali zbog nedovoljnih količina zimskih padavina.

Trenutno stanje useva ukazuje da će do pada prinosa zasigurno doći. Koliki će prinosi biti to zasigurno zavisi od daljeg toka vremenskih prilika ali i primenjenih agrotehničkih mera. Usled loših uslova tokom vegetacije biljke su ostale niže rastom i to će otežati žetvu.

Nađubreni usevi su tokom dvonedelnog smenjivanja perioda kiše i sunčanih perioda brzo napredovali i na nekim parcelama prerasli fazu trećeg kolenca i fazu zastavičara kada je trebalo obaviti zaštitu od korova. U fazi drugog i trećeg kolenca savetovali smo primenu herbicida uz dodatak folijarnih hraniva. Srećom, veći deo proizvođača pridržavao se preporučenih mera, tako da su usevi uglavnom zaštićeni od korova i žitne pijavice. Sada treba pregledati useve i reagovati fungicidima gde postoje simptomi pojave bolesti uz obavezan dodatak folijarnih hraniva kako bi se stanje useva dodatno popravilo. Još jedan bitan moment u daljem toku vegetacije jeste pregled useva u fazi cvetanja pšenice i po potrebi obaviti zaštitu useva fungicidima kako ne bi došlo do pojave šturih zrna. Tada je zgodan moment za primenu još jednog folijarnog tretmana. Primena prihrane u fazi klasanja pšenice u ogledima dala je izuzetno povoljne rezultate.

Setva jarih strnina obavljena je na maloj površini, nešto zbog loših uslova tokom perioda setve a delimično i zbog nedostatka semena za setvu. Usevi prolećne setve uglavnom se nalaze u fazi bokorenja. Tu treba nastaviti sa redovnim merama nege.

Kada je setva kukuruza u pitanju, tu je situacija bila dosta povoljnija. Padavine tokom druge dekade aprila omogućile su kvalitetnu predsetvenu pripremu zemljišta i setvu kukuruza u optimalnom agrotehničkom roku. Po našim procenama setva kukuruza u optimalnom agrotehničkom roku obavljena je na oko 80% od ukupno zasejanih površina. Imajući u vidu da je došlo do smanjenja površina pod strnim žitima dobar deo nezasejanih površina zasejan je kukuruzom, tako da je površina pod kukuruzom uvećana za oko 15% u odnosu na predhodnu godinu. Nakon setve kukuruza bilo je dovoljno vlage, tako da su usevi uglavnom formirali dobre sklopove osim ako nije došlo do proređivanja useva usled pojave zemljišnih štetočina i ptica. Presejavanje usled pojave zemljišnih štetočina i ptica biće obavljeno na oko 10% površina. U tom slučaju savetujemo setvu u što kraćem periodu hibridima kraće vegetacije (FAO 300 i 400). U nastavku vegetacije od velikog značaja je obaviti prvu prihranu useva u fazi 5-6 lista i obaveznu zaštitu od korova. Ne treba dozvoliti da dođe do preostanja korova i stvaranja konkurentnosti između gajene kulture i korova.

Drugu prihranu planirati do pojave devetog lista i po potrebi, gde je došlo do povećane zakorovljenosti završiti korektivni tretman herbicidima (u tom period posebno voditi računa o izboru herbicida kako ne bi došlo do štete na biljkama kukuruza).

Jelena Stojilković,
savetodavac za ratarstvo i povrtarstvo

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE

Internet marketing u seoskom turizmu

Internet je dramatično uticao na karakter i dostupnost komunikacija koje se podrazumevaju pod „usmenom propagandom” što je uticalo i na bitno povećanje značaja ovog oblika komuniciranja u okviru ukupnog komunikacionog miksa. Neki od važnijih oblika elektronske usmene propagande su:

- društvene mreže kao što su Facebook i Twiter i posebne internet društvene mreže vezane za turizam kao što je WAYN;
- online zajednice pojedinaca koji imaju ista interesovanja u vezi sa putovanjima i komuniciranju preko tzv. „wiki“ inetrnet stranica, soba za ćaskanje (chat rooms), internet forumi (message boards, forums), kao što su: www.travellerspoint.com ili www.lonelyplanet.com;
- blogovi – online dnevници pojedinaca koji su dostupni svima ili pozvanim korisnicima Interneta, npr. www.travelpod.com ili www.travelblog.org;
- internet stranice za ocenjivanje (review sites) na kojima korisnici ocenjuju iskustva odnosno proizvode različitih turističkih preduzeća i destinacija, uključujući i slanje fotografija i informacija (npr. www.tripadvisor.com);
- internet stranice koje služe za slanje odnosno deljenje specifičnih informacija, npr. filmova, kao što je slučaj sa www.youtube.com, čime se postiže globalna dostupnost.

Internet je u osnovi promenio marketing u turizmu. Neka istraživanja pokazuju da više od polovine turista pretražuju i rezervišu svoje usluge preko interneta. Mnoga mala i mikro preduzeća posvećuju najveći deo svog marketinga za dizajn web sajta, optimizaciju i održavanje.

Osnovne koristi koje internet pruža potencijalnim korisnicima mogu se sumirati kao:

- stalna raspoloživost pod pristupačnim uslovima;
- globalni karakter;
- pružanje posebne vrednosti kroz omogućavanje poređenja cena i proizvoda;
- olakšavanje procesa odlučivanja o kupovini na osnovu procene alternativnih proizvoda i ponude uslužnih organizacija.

Prednosti

- može se pristupiti sa bilo kog kompjutera na svetu,
- relativno je povoljno osposobiti web prisustvo,
- kontinuirano radi i ne zahteva svakodnevno uključivanje,
- može da poseduje velike količine podataka i fotografija,
- može da se povezuje sa ostalim web sajtovima.

Mane

- jaka konkurencija na internetu,
- mnogi korisnici gledaju samo prvih nekoliko sajtova koji se pojave kada sa nešto traži,
- brzo se pregledaju rezultati traženja, pa se često ispuste neke informacije,
- oni koji traže moraju upotrebiti tačne reči kako bi našli traženi sajt,
- da bi bio upotrebljiv i koristan, sajt mora redovno da se ažurira (da se dodaju nove informacije),
- promocija na internetu iziskuje dodatna sredstva.

Efektivno reklamiranje na internetu je spoj umetnosti i nauke. Poželjno je za ovaj posao angažovati stručnjaka (da napravi i optimizuje sajt). Treba imati na umu da osoba koja zna da napravi sajt ne mora da zna da napiše reklamno-promotivni tekst o vašem poslu.

Ovo su neki faktori koji čine sajt efektivnim:

1. Dobar dizajn sajta. Najvažnije informacije treba da budu na početku stranice, jer ljudi potroše tek nekoliko sekundi dok odlučuju da li će ostati na toj strani ili ne.
2. Optimizacija (pretraživanja). Ljudi koriste pretraživače (npr. Google) za pronalaženje traženih adresa. Zbog toga vaš sajt mora sadržati ključne reči koje odgovaraju vašem poslovanju, a za kojima postoji tražnja na internetu. Tako se dobija da pretraživač „izbaci“ vašu stranicu na vrhu stranice pri prikazivanju rezultata. Pretraživači s vremena na vreme menjaju kriterijume za rangiranje rezultata pretrage i zbog toga je optimizacija sajta neophodna bar jednom godišnje.
3. Web analitika. Možete saznati koliko puta je neko „kliknuo“ na vaš sajt, odakle su te posete bile, koje ključne reči su upisivali kada su došli do vas. Mnogi internet servisi omogućavaju i dublje analize posećenosti vašeg

sajta. Jedan od ovakvih servisa, prvenstveno vezan za Google pretraživač je servis Google AdWords.

4. Odličan tekst. Opišite usluge i proizvode, lokaciju, posebno obratite pažnju da ostavite utisak da znate šta radite. Koristite prost, jednostavan jezik. Pružite ono što korisnik želi da zna.

Obraćajte se direktno korisniku. Uključite onog ko čita vas sajt u iskustvo koje nudite pre nego što pružate listu onoga što nudite. Važno je da imate podatke kako vas mogu kontaktirati , kako stići do vas.

Informacioni sistemi u turizmu

Informacioni sistemi u turizmu, pre svega kompjuterski rezervacioni sistemi povezani sa destinacijskim bazama podataka, olakšavaju prevazilaženje važnog problema vezanog za marketing turističkog proizvoda – njegove neopipljivosti. Kao što je poznato, potencijalni potrošači u turizmu se ne mogu unapred i na licu mesta uveriti u kvalitet i karakteristike turističkog proizvoda. S druge strane, potencijalni turisti su zainteresovani za dobijanje

željenih informacija o kvalitetu i karakteristikama turističkog proizvoda u cilju povećanja njegove opipljivosti. Ta vrsta informacija se pruža prvenstveno kroz proces tržišnog komuniciranja, odnosno promocije. Određene vrste kompjuterskih rezervacionih sistema obezbeđuju niz informacija o turističkim proizvodima, kao i o konkretnim cenama. Na taj način, ovi sistemi funkcionišu kao osoben oblik promocije.

Igor Ristić. MA

Cene voća i povrća - kvantaške pijace u Srbiji za period 29.04.– 05.05.2019. godine

<i>Jedinica mere din/kg</i>	<i>Centralna Srbija</i>				
	<i>Beograd</i>	<i>Kraljevo</i>	<i>Niš</i>	<i>Leskovac</i>	<i>Šabac</i>
Banana (Banana)	130	130	120	120	110
Grejpfrut (Grapefruit)	120	120	120	120	120
Jabuka-Ajdared(Apples-Idared)	40		30	20	30
Jabuka-zlatni delišes(Apples-Golden Delicious)	50		30	20	
Jabuka-Greni Smit(Apples-Granny Smith)	50		30	20	50
Jabuka-ostale(Apples-other)	65	25			
Jagoda (Strawberry)	250			130	200
Kivi (Kiwi)	170	160	130		
Kruška (Pear)	190	180			180
Limun (Lemon)	125	130	130	140	100
Mandarina (Tangerine)	115	120	100	90	130
Orah (Walnut)	750				800
Pomorandža (Orange)	90	90	90	80	80

<i>Jedinica mere din/kg</i>	<i>Centralna Srbija</i>				
	<i>Beograd</i>	<i>Kraljevo</i>	<i>Niš</i>	<i>Leskovac</i>	<i>Šabac</i>
Brokoli (Broccoli)	170				150
Cvekla (Beet)	45	50	30	25	50
Karfiol (Cauliflower)	70		80	100	150
Krastavac-salatni (Cucumber for salad)	60		80	40	120
Krompir (Potato)	65	60	50	50	65
Krompir mladi (Young potato)	120		90	75	
Kupus (Cabbage)	60	80	70	40	80
Luk beli (Garlic)	500	400	400	300	280
Luk mladi cmi (Spring onion)	27		25		20
Luk-cmi (Onion)	95	100	90	90	90
Paprika-babura (Pepper-babura)	260				300
Paprika-ostala (Pepper-other)	270		230		300
Paradajz (Tomato)	170		200	110	160
Pasulj-beli (Beans white)	195	200	200		190
Praziluk (Leek)	180	150	130	80	130
Rotkvica (Radish)	30		15	10	20
Spanać (Spinach)	70	80	50	50	90
Tikvice (Zucchini)	45	60	80		120
Zelena salata (Lettuce)	27		25	20	20
Šargarepa (Carrot)	70	50	60	40	45

Република Србија
Министарство пољопривреде,
шумарства и водопривреде

Za sve informacije iz oblasti poljoprivredne proizvodnje možete se obratiti
POLJOPRIVREDNOJ SAVETODAVNOJ I STRUČNOJ SLUŽBI LESKOVAC
tel. 016/212-246, fax. 016/254-639

Direktor Dalibor Cvetanović, 064/8110752

Savetodavna služba za ratarstvo i povrtarstvo

dipl. ing. Boban Stanković, 064/6454743, 016/273-364
mast. ing. Jelena Stojiljković, 064/8110750

Savetodavna služba za voćarstvo i vinogradarstvo

dipl. ing. Nenad Stefanović, 064/6454738
dipl. ing. Dalibor Cvetanović, 064/8110752
mr Aleksandar Mitić

Savetodavna služba za stočarstvo

mr Dejan Randelović, 064/6454732, 016/237-362

Savetodavna služba za melioracije

dipl. ing. Igor Ristić, 064/8110751

Savetodavna služba za zaštitu bilja

mr Gordana Jovanović, 064/6454735, 016/244-243
dipl. ing. Mirjana Petrović, 064/6454737, 016/237-363
dipl. ing. Bojana Karapandžić, 064/8110753